

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 376/06-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. apríla 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a zo sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom [REDACTED], [REDACTED], ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 889/01, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 889/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Svidník p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 889/01 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadostučinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Svidník povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Svidník je povinný uhradiť [REDACTED] trovy právneho zastúpenia 6 825,40 Sk (slovom šesťtisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún a štyridsať halierov) na účet jej právneho zástupcu [REDACTED], [REDACTED], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 376/06-10 z 30. novembra 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom [REDACTED], [REDACTED], ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Svidník (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 889/01.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou okresnému súdu 23. októbra 2001 domáha zaplata sumy 800 000 Sk od pätnástich žalovaných z dôvodu vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť žalovaným investíciami sťažovateľky do domu v podielovom spoluvlastníctve žalovaných. Sťažovateľka uviedla, že od podania žaloby do podania sťažnosti ústavnému súdu sa neuskutočnilo ani jedno pojednávanie. Pojednávanie vo veci nariadené na 10. máj 2005 sa nekonalo z dôvodu práceneschopnosti právneho zástupcu sťažovateľky. Zároveň sťažovateľka uviedla, že

listom okresného súdu z 5. januára 2006 bola vyzvaná oznámiť, či medzi účastníkmi došlo k dohode a či trvá na žalobe, resp. oznámiť, aké dôkazy navrhuje vykonať. Na základe výzvy cestou svojho právneho zástupcu listom z 19. januára 2006 upovedomila okresný súd, že k dohode medzi účastníkmi nedošlo a trvá na podanej žalobe.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie vo veci právoplatne skončené.

V sťažnosti sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a súčasne žiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 000 Sk.

Okresný súd sa k sťažnosti sťažovateľky vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 15. januára 2007, v ktorom potvrdil, že v predmetnej veci došlo k prietahu v konaní, keďže prvé pojednávanie bolo nariadené až na 10. máj 2005, pričom žaloba bola sťažovateľkou podaná okresnému súdu 23. októbra 2001. Okresný súd poukázal na doterajší priebeh konania vo veci, dôvody zmien zákonných sudcov, ktorým bola vec pridelená, dôvod odročenia prvého pojednávania vo veci konaného 10. mája 2005 bez prerokovania veci, úmrtie dvoch žalovaných a potrebu zistenia ich právnych nástupcov. Okresný súd uviedol, že ďalšie pojednávanie vo veci sa konalo 28. augusta 2006, na ktorom bola prítomná len sťažovateľka a jej právny zástupca a nebol prítomný nikto zo žalovaných.

Ústavný súd sa oboznámil s obsahom celého spisového materiálu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 889/01.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal 30. novembra 2006 na ďalšie konanie III. senát ústavného súdu. Dňa 22. januára 2007 skončilo funkčné obdobie sudcovi spravodajcovi, ktorému bola vec na ústavnom súde pridelená. Po schválení Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2007 a prerozdelení vecí novovymenovaným sudcom sa sudkyňou spravodajkyňou v tejto veci stala Marianna Mochnáčová, ktorá je členkou IV. senátu. Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol IV. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 889/01 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľka podala žalobu okresnému súdu 23. októbra 2001, ktorá smerovala proti pätnástim žalovaným. Touto žalobou sa domáhala zaplatenia sumy 800 000 Sk z dôvodu vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo žalovaným investíciami sťažovateľky do nehnuteľnosti v podielovom spoluvlastníctve žalovaných.

Od podania žaloby 23. októbra 2001 do 14. februára 2002 okresný súd priebežne vykonával procesné úkony smerujúce k príprave pojednávania. V uvedenom období došlo 15. januára 2002 k zmene zákonného sudcu. Okresný súd 15. januára 2002 vyzval sťažovateľku, aby zaplatila súdny poplatok a žalovaných výzvou zo 14. februára 2002 požiadal, aby sa k žalobe vyjadrili v lehote 15 dní od jej doručenia. Vyjadrenia piatich žalovaných boli okresnému súdu doručené v priebehu mesiaca február 2002 a ostatné vyjadrenie bolo doručené až 29. mája 2002. Okresný súd zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľky len jedno z doručených vyjadrení.

V období od 14. februára 2002 do 29. októbra 2003 okresný súd nevykonával žiadny procesný úkon, ktorý by smeroval k príprave pojednávania a meritórnemu prerokovaniu veci.

Okresný súd listom z 29. októbra 2003 požiadal Okresný súd v Ostrave o oznámenie okruhu dedičov, resp. právnych nástupcov zomrelého žalovaného v 8. rade. Po uplynutí piatich mesiacov okresný súd urgoval odpoveď na túto žiadosť, ktorá mu bola napokon doručená 13. mája 2004.

V období od 13. mája 2004, kedy okresnému súdu boli známi všetci účastníci konania a ich právni nástupcovia, až do nariadenia pojednávania uznesením z 20. apríla 2005, resp. do pojednávania 10. mája 2005 okresný súd nevykonal žiadny procesný úkon, ktorý by smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky.

Prvé pojednávanie vo veci konané 10. mája 2005 bolo odročené na neurčito pre neprítomnosť účastníkov konania. Neúčast' na tomto pojednávaní ospravedlnil aj právny zástupca sťažovateľky z dôvodu svojej práceneschopnosti a požiadal o jeho odročenie.

V období od prvého pojednávania 10. mája 2005 do nariadenia druhého pojednávania 28. augusta 2006 okresný súd nevykonal žiadny úkon, ktorý by bolo možné hodnotiť ako úkon smerujúci k zisteniu skutkového stavu veci. Okresný súd dvakrát vyzval sťažovateľku, aby mu oznámila, či trvá na podanom návrhu, a to výzvou zo 14. júna 2005 a následne (po opätovnej zmene zákonného sudcu dňa 10. októbra 2005) výzvou z 5. januára 2006. Sťažovateľka vo svojich odpovediach na tieto výzvy (doručených 22. júna 2005 a 19. januára 2006) okresnému súdu oznámila, že na podanej žalobe trvá a neberie ju späť, zároveň uviedla, že ďalšie návrhy na dokazovanie nemá. K ďalšej zmene zákonného sudcu došlo 20. júna 2006. Z úradného záznamu spísaného 2. augusta 2006 vyplýva, že v tento deň okresný súd zistil, že proti sťažovateľke je vedené trestné konanie pred Okresným súdom Svidník pod sp. zn. 2 T 189/2002 pre trestný čin sprenevery. Z obsahu spisu je zrejmé, že tento trestný spis nebol k spisu v tejto veci okresným súdom pripojený.

Druhé pojednávanie vo veci konané 28. augusta 2006 bolo odročené na neurčito pre neprítomnosť žalovaných, pričom prítomná sťažovateľka a jej právny zástupca navrhli

vypočutie žalovaných na súdoch príslušných podľa miesta bydliska a až následne nariadiť pojednávanie.

Ostatným úkonom okresného súdu zo 4. septembra 2006 bola výzva Obvodnému súdu Praha 4 v súvislosti so zisťovaním právnych nástupcov zomrelej žalovanej v 6. rade.

Od 15. januára 2007 sa spis okresného súdu nachádzal na ústavnom súde.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, pričom za súčasť tohto kritéria sa považuje aj povaha veci a o čo ide s'ťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu.

1. Predmetom sporu je nárok s'ťažovateľky na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť žalovaným zhodnotením ich nehnuteľností investíciami na rekonštrukciu nehnuteľností vynaloženými s'ťažovateľkou. Ide o vec, ktorá po právnej stránke patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Väčší počet účastníkov konania na strane žalovaných (15), ktorých súčinnosť musí okresný súd v predmetnom konaní zabezpečiť, ovplyvňuje skutkovú zložitosť tejto veci. Podľa zistenia ústavného súdu však

vzhľadom na súčasný stav konania možno konštatovať, že jeho predĺženie nebolo zapríčinené skutkovou alebo právnou zložitou veci.

2. Pri hodnotení správania sťažovateľky ako účastníčky tohto konania, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by jej mohli byť pričítané na ťarchu.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd v preskúmvanom konaní zistil viaceré obdobia nečinnosti okresného súdu, ktoré mali výrazný vplyv na jeho predĺženie. Okresný súd v tomto konaní nevykonával bez existencie zákonnej prekážky žiadne procesné úkony smerujúce k prerokovaniu merita veci a odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania v dvadsať mesačnom období trvajúcim od 14. februára 2002 do 29. októbra 2003. Nečinnosťou bolo poznačené aj obdobie trvajúce jedenásť mesiacov, a to od 13. mája 2004 do 20. apríla 2005 a aj obdobie od 10. mája 2005 do 2. augusta 2006 trvajúce pätnásť mesiacov. V tomto konaní bol teda okresný súd nečinný 46 mesiacov, resp. 3 roky a 10 mesiacov.

Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd dosiaľ v tomto konaní realizoval len jednoduché procesné úkony, ktoré svojím charakterom patria do štádia prípravy prvého pojednávania, celkovú dĺžku tohto konania nemožno považovať za ústavne akceptovateľnú z hľadiska práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na svoju judikatúru, v ktorej uviedol, že závažnosť doby nečinnosti súdu sa zvyšuje, keď všeobecný súd vykonáva iba jednoduché úkony, ktoré si nevyžadujú dlhodobé štúdium alebo inú prípravu (napr. m. m. III. ÚS 101/01).

Okresný súd skutočnosť, že v predmetnom súdnom konaní došlo „k priet'ahu“, vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľky potvrdil.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd preto dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 889/2001 došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priesťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľka ústavný súd požiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 000 000 Sk z dôvodov uvedených v jej sťažnosti.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľke finančné zadost'učinenie v sume 70 000 Sk. Táto suma zohľadňuje stav konania, jeho doterajšiu dĺžku i predmet, ako aj dĺžku zbytočných preťahov spôsobených nečinnosťou okresného súdu (46 mesiacov, resp. 3 roky a 10 mesiacov) a s tým spojenú ujmu sťažovateľky.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom [REDACTED]. Sťažovateľka ich požadovala uhradiť v sume 6 825,40 Sk (slovom šesťtisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún a štyridsať halierov). Vzhľadom na to, že suma požadovaná sťažovateľkou neprekračovala sumu podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd priznal úhradu trov konania sťažovateľke v sume ňou požadovanej.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. apríla 2007